

ABD VE JAPON AZINLIĞIN ENTERNE EDİLMESİ -
14.06.2021

Ömer ZEYTİNOĞLU

Blog No: 37
15.06.2021

Ömer ZEYTİNOĞLU*

İkinci Dünya Savaşı sırasında, Amerika Birleşik Devletlerinin (ABD) batı sahilleri boyunca uzanan bölgelerde yaşayan Japon kökenli 120.000 kişi, güvenlik gerekçesiyle enterne edilmiş, ülkenin değişik yerlerinde kurulan kamplarda ikamete mecbur tutulmuş, adeta hapis hayatı yaşamak durumunda bırakılmıştır. İşin ilginç yanı, enterne edilenlerin büyük çoğunluğunun aynı zamanda Amerikan vatandaşı olmasıdır.

Japonya 7 Aralık 1941 tarihinde Pearl Harbordaki Amerikan üssüne saldırı düzenlemiş, aynı dönemde güneydoğu Asya ülkelerine yönelik işgalci uygulamalarını sürdürmüştür. Bu gelişmelerin ABD makamlarını endişeye sevk ettiği, olası bir Japon saldırısı karşısında batı sahillerinde yaşayan Japon azınlığın düşmanla işbirliği yapabileceği endişesiyle enterne kararını aldığı anlaşılmaktadır. Pearl Harbor baskınından iki ay sonra Başkan Franklin Roosevelt çok bilinen 9066 sayılı Talimatı imzalamış, böylece Japon azınlık mensupları kamplara yerleştirilmeye başlanmıştır.

Enterne olayını ayrıntılı bir şekilde ele alan bir araştırma, 2014 yılı Haziran ayında AVİM bülteninde yayımlanmıştır. Söz konusu çalışma sırasında esas itibarıyla Amerikan kaynaklarından yararlanılmıştır.

Bu yazıda ise, olaya Japon azınlığın penceresinden bakılmıştır. Bu yapılırken mehzaz olarak, halen 81 yaşında olan ve üç-altı yaşlarında bir çocukken ailesiyle birlikte üç yıl boyunca Kaliforniya eyaletindeki Manzanar kampında kalan azınlık mensubu John Tateishinin, *Tazminat: Japon Azınlığının Zararının Telafisi için Yürütülen Başarılı Kampanyanın Öyküsü (Redress: The Inside Story of the Successful Campaign for Japanese American Reparations*

) başlıklı kitabının, 2020 yılında yayınlanması münasebetiyle, adı geçenle yapılan röportaj sırasında belirttiği hususlardan yararlanılmıştır.

Enterne Olayının Etkileri

Enterne olayı Japon azınlık üzerinde çok olumsuz etki yaratmış, yaşantıları alt üst olmuş, büyük sıkıntılara sebebiyet vermiş, işlerini, mülklerini kaybetmelerine sebep olmuştur. Kitabın yazarı, kamptan serbest bırakılınca ailesiyle Los Angelesa gittiklerini ve çok zor günler yaşadıklarını, Amerikan toplumuna ayak uydurabilmek için çok çaba harcadıklarını anlatmaktadır.

Kitap Neden Yazıldı

John Tateishi aradan uzun yıllar geçmiş olması nedeniyle Amerikan toplumunun, Japon azınlık mensuplarının ve ana akım medyanın enterne olayı konusunda bilgi sahibi olmadığını gözlemlediğini, bunun üzerine yaşadıklarını, enterne kamplarıyla ilgili gerçekleri, yazmaya karar verdiğini belirtmektedir.

Kitap hem Amerikan toplumu hem de daha ilginç, azınlık içinde tartışmaya neden olmuştur. 1910-1930 yılları arasında göçmen ebeveynlerin çocuğu olarak dünyaya gelen ve çok genç yaşta enterne edilen *Nisei* nesli ile İkinci Dünya Savaşından sonra doğan *Sunsei* nesli arasında fikir ayrılığının mevcut olduğunu görüyoruz.

Amerikan toplumu ile ilgili olarak Tateishi Azınlık mensupları kendi aramızda enterne ile ilgili konuşmalar yapardık, ancak bu tür konuşmaları beyaz Amerikalıların yanında konuşmazdık. Bu tür tutuklu olarak üç sene hapis yattım gibi ifadeler hoş olmuyordu. Ayrıca Amerikalılar enterne uygulamasının gerçekten yaşandığına inanmakta zorlanmaktaydılar, demektedir.

Genç azınlık mensuplarının tepkisi ise, değişik bir biçimde tezahür etti. 1960-1970li yıllarda genç nesiller okulda enterne olayından bahsedildiğini duydular, eve geldiklerinde anne-babalarına bunun ne olduğunu sordular. Aldıkları cevap basitti: *shikatagana*, bu olanlar oldu konuşmaya gerek yok anlamına gelen bir ifadeydi. *Nissei* nesli kampların yarattığı travmaya karşı vakur bir duruş sergilendiğini, artık geçmişte yaşananların geride bırakılmasını teşvik eden geleneksel bir tutumu temsil ediyordu. Bu enterne olayından bahsedilmemesini, unutulmasını tercih eden bir yaklaşımdı. Bu davranış tarzı dünyada uyum arayan Zen felsefesine uygundu, buna göre şikayetler dile getirilmez, çünkü bu diğer insanları rahatsız ederdi.

Bu tutum Sivil Haklar Hareketi içinde doğmuş ve büyümüş olan *Sansei* neslini ikna etmedi. Israrla konunun üzerine gittiler, gerçeği öğrenmek istiyorlardı. Enterne olayını araştırdılar, bilgi topladılar, bu bilgileri kamuoyu ile paylaştılar. Enterne kamplarını, üzerinde konuşulması gereken, başka tür ırkçı bir baskı biçimi olarak görüyorlardı. Bunun ırk ayırmacılığının değişik bir şekli olduğunu ileri sürerek enterne olayının gerçekleştiğinin kabul edilmesi ve ülke gündemine alınması yönünde çaba harcadılar.

1975 yılında Tateishi ve eşi Carol, sonraki dönemde Japon azınlığın haklarının savunulması alanında önemli bir rol oynayan Japon Amerikan Yurttaşlar Birliği (*Japanese American Citizens League* - JACL) kurucu üyeleri arasında yer aldılar. *Sansei* nesli, genç Japon azınlık temsilcileri de Birlik içinde seslerini güçlü bir şekilde duyurur hale geldi. Nihayet enterne olayı sebebiyle Japon azınlık mensuplarının zararlarının telafi edilmesi için bir kampanya başlatılmasına karar verildi. *Nisei* ve *Sansei* nesilleri arasında anlaşmazlığın devam etmesine rağmen kampanya 1978 yılında resmen başlatıldı. JACL'nin Ulusal Direktörü olarak Tateishi, kampanyanın başarılı sonuca ulaşılması ve tazminata hükmedilmesi mücadelesine öncülük etti.

Kampanyaya karşı sadece genel Amerikan toplumundan değil, Japon Amerikan toplumunun içinden de önemli bir direniş geldi.

John Tateishi kamuoyunda Japon azınlığı hedef alan hissiyatı, *Nisei* neslinin yaklaşımında meydana gelen değişikliği, kampanyanın başarıya ulaşmasıyla ilgili gelişmeleri şu ifadelerle anlatıyor:

Amerikan toplumunda bize karşı büyük bir düşmanlık vardı, çünkü insanlar bir şeyden suçlu olduğumuzu, doğduğumuz ülke olan Amerika Birleşik Devletleri'ne ihanet ettiğimizi düşünüyordu. Örneğin: Yalan söylüyorsun, o kamplar hiçbir zaman var olmadı. Ya da Hükümet gereğini yaptı, çünkü bunu yapmak için geçerli nedenleri vardı. Ayrıca Amerika'da bir kişi yargı kararı olmadan hapse atılamaz [gibi iddialar ileri sürülüyordu].

Diğer taraftan, tazminat Kampanyası, başlangıçta JACL'in kıdemli üyeleri tarafından çok fazla destek görmedi. Protesto için ses yükseltmenin geleneksel Japon kültürel değerlerine aykırı olduğunu düşünüyorlardı. Kampanya zor koşullar altında gelişti. Pek çok noktada anlaşmazlıklar vardı. Gerginlikler yaşandı. Başarılı bir sonuca ulaşmak kolay olmadı.

Çünkü *Nisei* nesli Amerikalı olmaktan gurur duyuyordu. Savaş sırasında hakları ellerinden alındıktan sonra orduya katılmak için gönüllü oldukları için yeterince gururluydular. Avrupa ve Pasifik'e gittiler ve Birleşik Devletler için savaştılar. Amerikan hükümetine aşırı bir sadakat duygusu göstermek istemiyorsanız bunu yapmazsınız. Biz tazminat konusunu gündeme getirdiğimizde, bunun vatanseverliğe aykırı olduğu iddia ediliyordu.

Sonraki dönemde, *Nisei* nesli için öne çıkan husus bunun salt Japon azınlıkla ilgili olmadığı mesajıydı. Bu daha ziyade, Amerikanın Anayasal düzeni ve bu ülkenin geleceğiyle de ilgili bir konuydu. Amerikalıların başımıza gelenlerin adaletten yoksun olduğunu fark etmesini sağlamak için Sivil Özgürlükler Yasası'nı geçirilmesi gerekiyordu. Bu sadece bizim iyiliğimiz için değil, enterne gibi olayların bir daha olmamasını sağlamak içindi. Bu, tüm haklarını kaybettikten sonra Amerikan üniformasını giymeye istekli olan *Nisei* neslinin

yaklaşımının esnetilmesinde olumlu etki yaptı.

Her şey ırkçılığa dayanıyordu ve gerçekte hiçbir ilgisi yoktu. Japon Amerikalıların vatana ihanet suçunu işlediklerine dair hiçbir kanıt ileri sürüleliyordu çünkü yoktu.

Nihayetinde JACL ve bir bütün olarak Japon-Amerikan toplumu Amerikan ideallerini korumak için kolektif bir yükümlülük üzerine bir araya geldi.

Sonunda 1988 yılında Kampanyanın başlamasından 10 ve kampların kapatılmasının üzerinden 40 yıldan fazla bir süre geçtikten sonra, Başkan Ronald Reagan, Sivil Özgürlükler Yasasını imzaladı. Yasada enterne olayları nedeniyle resmen özür dileniyor ve hayatta kalan enterne kurbanlarının her birine 20.000 dolar ödenmesini içeriyordu.

20.000 Dolarlık tazminat üç yıl boyunca yaşadığımız hapisane hayatını, 30 yıllık suçluluk hissini ve utancı yok etmeyecekti. Para mesajın bir parçasıydı. Bu bize yapılan haksızlığın kabulü anlamına da geliyordu. Uğradığımız zararın telafi edilmesini istediğimiz ana kadar Amerikan toplumu Kampanyayı umursamadı.

Kampanyanın Gerçek Anlamı

Amerikalılar olarak çok büyük değerlerimiz var. Ama tüm ülke bu değerlerin ne olduğunu savunmak istemiyorsa, bunlar sadece kolayca saptırılabilen kelimeler ve fikirler olarak kalıyor. Azınlık olan biri sıfatıyla ve Amerika fikrini sürdürmek için savaşıyor biri olarak, bunu çok kırılmalı bir süreç olarak görüyorum. Demokrasilerde tetikte olmak gerekir. Burayı düşündüğümüz ülke yapmak için daha çok yolumuz var.

11 Eylül JACLnin Mesajı

11 Eylül'den bir gün sonra JACL, ABDde yaşayan Arap ve Müslümanların fişlenmesi gibi ırk temelinde dayanan bir uygulamaya gidilmemesi konusunda Amerikan makamlarını uyarıcı bir mektup yayımlamıştır. Özellikle Pearl Harbor saldırısından sonra, savaş histerisinin etkisi altında Japon azınlığa yönelik yapılmış hataların tekrarlanmaması gerektiği vurgulanmıştır.

JACLnin mektup yayımlamasının nedenleri ile ilgili olarak John Tateishi şunları söylemiştir:

Japon Amerikalılar için, Pearl Harbor'a yapılan saldırıları ile 11 Eylül arasında belirgin olan bazı paralellikler vardır. Kendi topraklarımızda ikinci kez saldırıya uğradık. Bizim durumumuzda, düşman belli idi ve bu ülkede yaşayan bireylere terörist gözüyle bakılabiliyordu. Saldırı Japonya tarafından yapılmıştı ve saldırganla aynı kökenden gelen etnik bir topluluğu oluşturuyorduk.

İnsanların Arap ve Müslüman Amerikalılar hakkında bizim hakkımızda söylenenlere benzer şeyler söylediklerini duyuyordum. Potansiyel terörist olanları tespit etmekten başka çare yoktur. Teröristlerin neler yapabileceğini gördünüz ve işte bu insanlar aramızda özgürce dolaşıyorlar. Bizi bombalayacaklarını nereden bileceğiz? gibi.

Deneyimlerimize göre, korkunun mantığı çok kolay aştığını biliyorduk. 11 Eylül'de Arap ve Müslüman olanlar da dahil olmak üzere korku duygusu hissetmeyen bir Amerikalı olduğunu sanmıyorum. Ama diğer insanların korkmadığı başka bir şeyden korkmaları gerekiyordu ve bu Amerikan kamuoyunda yaratılan gazaptı.

*E. Büyükelçi

**Fotoğraf: John Tateishinin çocukken alıkonulduğu, Manzanar/Californiadaki enterne kampı resepsiyon merkezinde Japon kökenli insanlar onlara tahsis edilen evler için sırada bekliyorlar - NPR.org/AP

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ZEYTİNOĞLU, Ömer. 2026. "ABD VE JAPON AZINLIĞIN ENTERNE EDİLMESİ - 14.06.2021." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2021 / 37. Haziran 15. Erişim Mayıs 27, 2026. <https://avim.org.tr/Blog/ABD-VE-JAPON-AZINLIGIN-ENTERNE-EDILMESI-14-06-2021>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

@avimorgtr

<https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır